

Nobelova cena za literatúru

PATRICK MODIANO

**ABY SI SA NESTRATIL
V NAŠEJ ŠTVRTI**

Preklad **DAN JURKOVIČ**

MARENČIN PT

„Nemôžem zachytiť realitu udalostí, môžem ukázať len jej tieň.“

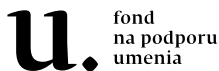
STENDHAL, *Život Henryho Brularda*

PATRICK MODIANO

ABY SI SA NESTRATIL
V NAŠEJ ŠTVRTI

MARENČIN PT

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Cet ouvrage a bénéficié du soutien du Programme
d'aide à la publication de l'Institut français

© Editions Gallimard, Paris, 2014

Le Discours à l'Académie suédoise © The Nobel foundation, 2014

© Marenčin PT, spol s r. o., 2022

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marenčin@marenčin.sk www.marenčin.sk

Translation © Dan Jurkovič, 2021

Cover photo © Peter Župník

Cover © Marenčin Media, 2022

Design © Katarína Marenčinová, 2022

944. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0774-0 (viaz.)

ISBN 978-80-569-0775-7 (ePDF)

ISBN 978-80-569-0776-4 (ePub)

Také nič. Ako bodnutie hmyzom, keď sa vám spočiatku zdá, že ho ľahko zvládnete. Tak si to aspoň v duchu poviete, aby ste sa upokojili. Telefón u Jeana Daragana zazvonil okolo štvrtej popoludní, v izbe, ktorú volal „kancelária“. Driemal vzadu na pohovke, skrytý pred slnkom. A to zvonenie, od ktorého si už odvykol, nie a nie prestať. Prečo toľko dobiedzajú? Na druhom konci linky možno len zabudli zložiť. Napokon vstal a zamieril k oknám, tam, kde slnko prudko páľilo.

– Rád by som hovoril s p. Jeanom Daraganom.

Hlas bol mierny i hrozivý. Taký bol jeho prvý dojem.

– Pán Daragane? Počujete ma?

Daragane chcel zložiť. Ale čo by tým vyriešil? Telefón by zazvonil znova, zvonil by bez prestania. A keďže nechcel telefónnu linku definitívne zrušiť...

– Pri telefóne.

– Ide o váš adresár, pane.

Stratil ho minulý mesiac vo vlaku, ktorý ho unášal na Azúrové pobrežie. Áno, nemohlo to byť inde, iba v tom vlaku. Adresár mu nepochybne vykĺzol z vrecka na saku, keď z neho vyberal cestovný lístok, aby ho predložil sprievodcovi.

– Našiel som vreckový adresár. Ste v ňom uvedený ako majiteľ.

Na jeho sivej obálke stálo: V PRÍPADE STRATY TENTO ADRESÁR POŠLITE... A Daragane tam jedného dňa mechanicky vpísal svoje meno, adresu aj telefónne číslo.

– Prinesiem vám ho domov. V ľubovoľný deň aj hodinu, stačí povedať.

Áno, rozhodne, ten hlas bol mierny aj hrozivý. Mal dokonca tón, akým hovoria profesionálni vydierači, pomyslel si Daragane.

– Bol by som radšej, keby sme sa stretli niekde vonku.

Prinútil sa potlačiť nevoľnosť. Ale jeho vlastný hlas, ktorým chcel dať najavo ľahostajnosť, sa mu zrazu zdal slabý, ako vybielený.

– Ako si prajete, pane.

Chvíľu bolo ticho.

– Škoda. Som len kúsok od vášho domu. Rád by som vám ho odovzdal do vlastných rúk.

Daraganovi napadlo, že ten chlap možno vyčkáva pred vchodom a bude naňho striehnuť, kým nevyjde z domu. Musí sa ho čo najrýchlejšie zbaviť.

– Stretnime sa zajtra poobede, – povedal nakoniec.

– Ako chcete. V tom prípade však niekde pri mojom pracovisku. V okolí Gare Saint-Lazare.

Chcel zložiť, ale zachoval rozvahu.

– Poznáte Rue de l'Arcade? – spýtal sa ten druhý.

– Mohli by sme sa stretnúť v jednej kaviarni na Rue de l'Arcade. Číslo 42.

Daragane si poznačil adresu. Potom nabral dych a povedal:

– Dobre, pane. Rue de l'Arcade, číslo 42. Zajtra o piatej podvečer.

A zložil bez toho, aby počkal na odpoveď. Vzápätí olutoval, že sa zachoval tak hrubo, pripísal to však horúčave, ktorá ťažila Paríž už niekoľko dní, horúčave nezvyčajnej na mesiac september. To ona umocňovala jeho samotu. Zatvárala ho do tejto izby na celé dni až do západu slnka. Navyše telefón nezazvonil už celé mesiace. Pokiaľ ide o mobil ležiaci na pracovnom stole, ani nevedel, kedy ho mal naposledy v ruke. Ledva ho vedel používať a často si plietol tlačidlá.

Keby mu neznámy nezatelefonoval, na stratu adresára by nadobro zabudol. Pokúšal sa rozpomenúť na mená, ktoré v ňom mal. Minulý týždeň ho dokonca chcel obnoviť, a na peknom bielom hárkú začal vytvárať nový zoznam. Po chvíli však hárok roztrhal. Ani jedno z tých mien nepatrilo ľuďom, ktorí v jeho živote niečo znamenali, a ich telefónne čísla si nikdy nepotreboval zapisovať. Vedel ich spamäti. V zošitku boli len známosti, o akých sa hovorí, že sú „pracovného rázu“, niekoľko akože užitočných kontaktov, nie viac ako tridsať mien. A medzi nimi aj viacero takých, ktoré by bolo treba odstrániť, lebo zakapali. Jediná vec, pre ktorú si po strate zošitka robil starosti, bolo to, že doň uviedol vlastné meno, ba aj adresu. Pravdaže, mohol celú vec pustiť z hlavy a nechať toho človeka podaromnici čakať v Rue de l'Arcade, na čísle 42. V tom prípade by však čosi ostalo vo vzduchu, akási hrozba. Počas dlhých osamelých popoludní často sníval, že telefón zazvoní a nežný hlas ho pozve na schôdzku. Pamätal si názov jedného z románov, ktoré čítal: *Čas stretnutí*.¹ Ani preňho sa tento čas možno ešte neskončil. Lenže hlas, ktorý práve počul, v ňom nebudil dôveru. Bol to hlas mierny a hrozivý zároveň. Tak veru.

*

Požiadal taxikára, aby ho vyložil pri Madeleine. Nebolo také teplo ako v ostatné dni, dalo sa poprechádzať, ak ste si vybrali chodník na tienistej strane. Vošiel do ulice zaliatej slnkom, tichej a opustenej.

V týchto miestach nebol už celú večnosť. Spomenul si, že matka hrávala v jednom z blízkych divadiel a otec mal kanceláriu takmer na opačnom konci ulice vľavo, na adrese 73, Boulevard Haussmann. Prekvapilo ho, že si ešte pamätá aj to číslo, 73. Na ktorom podlaží? Celá táto minulosť však postupne mizla... ako rosa na skle okna, ktorá sa stráca pod slnkom.

Kaviareň bola na rohu Rue de l'Arcade a Boulevard Haussmann. Prázdna miestnosť, dlhý barový pult, nad ním rady políc ako v nejakej táckarni alebo v staromódnej burgrovni Wimpy. Daragane si sadol k jednému zo stolov celkom vzadu. Príde neznámy na schôdzku? Keďže bolo teplo, oba vchody boli dokorán otvorené, jeden do ulice, druhý na bulvár. A oproti ten veľký palác s číslom 73... Premýšľal, či jedno z okien otcovej kancelárie nebolo náhodou otočené práve smerom k nemu. Na ktorom podlaží? Ale spomienky sa mu postupne vytrácali ako mydlové bublinky alebo útržky sna, ktoré sa po prebudení vyparia. Možno by mu pamäť viac ožila pred Théâtre des Mathurins, v kaviarni, kde čakával na matku, alebo pri Gare Saint-Lazare, kam kedysi často chodieval. Ale kdeže. Určite nie. Toto je už celkom iné mesto.

– Pán Jean Daragane?

Spoznal ten hlas. Stál pred ním štyridsiatnik v sprievode mladšej dievčiny.

– Gilles Ottolini.

Bol to ten istý hlas, mierny i hrozivý. Muž ukázal na dievčinu:

– Moja známa... Chantal Grippay.

Daragane ostal sedieť bez pohnutia, ani ruku im nepodal. Obaja sa posadili tvárou k nemu.

– Ráčte nás ospravedlniť... trochu meškáme.

Nasadil mierne ironický tón, nepochybne preto, aby si pridal na vážnosti. Áno, bol to ten istý hlas s ľahkým, takmer nepostrehnuteľným južanským prízvukom, ktorý si Daragane predtým v telefóne nevšimol.

Slonovinová pleť, čierne oči, orlí nos. Tvár úzka a ostro rezaná, spredu aj z profilu.

– Tu je váš majetok, – povedal Daraganovi tým ironickým tónom, akoby zakrýval isté rozpaky.

A vytiahol z vrecka saka zošitkový adresár. Položil ho na stolík a prekryl dlaňou s rozťahnutými prstami. Človek by povedal, že má v úmysle Daraganovi zabrániť, aby si ho vzal.

Dievčina sa držala trocha v úzadí, akoby nechcela pútať pozornosť. Brunetka, asi tridsaťročná, vlasy strednej dĺžky. Mala na sebe čiernu košeľu aj nohavice. Vrhla na Daragana znepokojený pohľad. Premýšľal, že výzor jej líc a šikmastých očí by mohol naznačovať vietnamské korene. Alebo čínske.

– A kde ste ten zošitok našli?

– Pod jednou z lavičiek v bufete na Gare de Lyon.

Podal mu adresár. Daragane si ho vsunul rovno do vrecka. Skutočne, spomenul si, že v deň odjazdu na Azúrové pobrežie prišiel na Gare de Lyon v predstihu a posedel si v bufete na prvom poschodí.

– Dáte si niečo na pitie? – spýtal sa muž, ktorý si hovoril Gilles Ottolini.

Daragane mal chuť čím skôr sa vytratiť. Ale rozhodol sa inak.

– Dám si Schweppes.

– Skús nájsť niekoho, kto nás obslúži, – otočil sa Ottolini k dievčine. – Ja si dám kávu.

Tá sa hneď zdvihla. Zjavne bola zvyknutá poslúchať ho.

– Muselo to byť pre vás nepríjemné, stratíť adresár...

Usmial sa zvláštnym spôsobom, ktorý sa Daraganovi zdal drzý. Mohla to však byť z jeho strany len nešikovnosť. Alebo nesmelosť.

– Viete, – povedal Daragane, – ja už prakticky netelefonujem.

Ten druhý naňho vrhol prekvapený pohľad. Dievčina sa vrátila k stolu a znovu si sadla na svoje miesto.

– O tomto čase už neobsluhujú. Budú zatvárať.

Vtedy Daragane po prvý raz začul jej hlas, zachrípnutý, bez najmenšieho náznaku južanského prízvuku jej suseda. Mala skôr prízvuk ako Parížanky, ak také niečo ešte existuje.

– Takže pracujete nablízku? – spýtal sa Daragane.

– V jednej reklamnej agentúre na Rue Pasquier. Agentúra Sweerts.

– Vy tiež? – obrátil sa k dievčine.

– Nie, – odvetil Ottolini a nedal dievčine čas odpovedať. – Ona momentálne nerobí nič. – A znova ten krčovitý úsmev. Aj dievčina sa pokúsila usmiať.

Daragane by už rád vypadol. Ak neodíde hneď teraz, podarí sa mu ich vôbec ešte zbaviť?

– Budem úprimný... – Ottolini sa naklonil k Daraganovi a jeho hlas zaznel ostrejšie.

Daragane mal rovnaký pocit ako včera v telefóne. Áno, tento muž dobiedzal bezočivo, ako hmyz.

– Dovolil som si prelistovať váš adresár... čistá zvedavosť...

Dievčina sa odvrátila, akoby sa jej nechcelo počúvať.

– Nemáte mi to za zlé?

Daragane sa mu zahľadel priamo do očí. Ottolini jeho pohľad vydržal.

– Prečo by som mal?

Mlčal. Nakoniec sklopil oči. Potom, rovnakým kovovým hlasom:

– Ide o človeka, ktorého meno som našiel vo vašom adresáriku. Rád by som sa od vás o ňom dozvedel niečo viac...

V hlase mal zrazu viac pokory.

– Prepáčte mi tú indiskrétnosť...

– A kto by to mal byť? – s odporom sa spýtal Daragane.

Náhle pocítil potrebu zdvihnúť sa a rýchlo vyjsť na bulvár. A nadýchnuť sa čerstvého vzduchu.

– Istý Guy Torstel.

Pri vyslovení krstného mena a priezviska dôrazne artikuloval, akoby chcel prebudiť Daraganovu driemajúcu pamäť.

– Ako, prosím?

– Guy Torstel.

Daragane vytiahol adresár z vrečka a otvoril ho na písmene T. Našiel také meno na samom vrchu stránky, ale ten „Guy Torstel“ mu vôbec nič nepripomínal.

– Netuším, o koho ide.

– Naozaj?

Ottolini vyzeral sklamaný.

– Telefónne číslo je len sedemmiestne, – povedal Daragane. – Záznam musí mať najmenej tridsať rokov.

Prevracal stránky. Všetky ostatné telefónne čísla boli zo súčasnosti, desaťmiestne. Tento adresárik pritom používal iba päť rokov.

– Nič vám to meno nehovorí?

– Nie.

Pred niekoľkými rokmi by určite prejavil povestnú láskavosť, ktorú na ňom všetci obdivovali. Povedal by: „Nože mi dajte trošku času na rozlúštenie tejto záhady...“ Slová však niekde uviazli.

– Ide o prípad, ku ktorému som zozbieral pomerne slušnú dokumentáciu, – chopil sa slova ten druhý. – Spomína sa v nej toto meno. Nuž teda...

Zdalo sa, že sa odrazu vzdal iniciatívy.

– O aký druh prípadu ide?

Daragane tú otázku položil mechanicky, akoby sa mu vracali dávne zdvorilostné reflexy.

– O jeden veľmi starý prípad z čiernej kroniky... Chcel som o ňom napísať článok... Spočiatku som sa venoval novinárčine, viete...

Ale Daraganova pozornosť už ochabla. Skutočne by sa mal čo najskôr vytratiť, inak mu ten človek vyrozpráva celý svoj život.

– Je mi ľúto, – povedal. – Celkom som zabudol, kto je ten Torstel... V mojom veku už človek máva výpadky pamäti... Bohužiaľ, už budem musieť ísť...

Zdvihol sa a podal im obom ruku. Ottolini naňho škaredo zazrel, akoby ho Daragane urazil a on sa chystal k nejakej násilnosti. Čo sa týka dievčiny, tá len sklopila zrak.

Vykročil ku skleneným dverám dokorán otvoreným

na bulvár a dúfal, že ten druhý sa mu nepostaví do cesty. Vonku sa zhlboka nadýchol. Čo to len bolo za nápad, dať si schôdzku s neznámym, on, ktorý sa už tri mesiace s nikým nestretol a vôbec mu to nechýbalo... ba práve naopak. Vo svojej samote sa cítil ľahučko ako ešte nikdy, so zvláštnymi chvílkami povznesenia ducha vždy ráno alebo večer, akoby sa všetko ešte dalo dosiahnuť, akoby, podľa názvu starého filmu, dobrodružstvo čakalo na každom rohu. Nikdy, ani za jeho mladých liet, sa mu život nezdal taký ľahký ako práve od začiatku tohto leta. No v lete akoby sa všetko vznášalo – bolo to „metafyzické“ ročné obdobie, ako mu kedysi vravieval jeho profesor filozofie Maurice Caveing. Zvláštne, že si spomína na meno „Caveing“. A o Torstelovi už nevie nič.

Slnko ešte páliło, horúčavu zmierňoval iba ľahký vánok. Boulevard Haussmann bol v tej chvíli celkom prázdny.

V priebehu ostatných päťdesiatich rokov tadiaľto chodieval často, dokonca aj v detstve, keď s ním matka navštevovala obchodný dom Printemps² o kúsok vyššie. Ale v ten večer mu jeho vlastné mesto pripadalo ako odcudzená žena. On už dávno spretŕhal všetky väzby, ktoré ho k nej púťali, či naopak – bola to ona, kto vzťah ukončil.

Sadol si na lavičku a vytiahol z vrečka adresár. Chystal sa ho roztrhať a útržky rozsypať do zeleného umelohmotného koša vedľa lavičky. Váhal však. Nie, spraví to až neskôr, doma, pekne v pokoji. Roztržito v zošitku zalistoval. Medzi telefónnymi číslami nebolo ani jedno, ktoré by mal chuť navoliť. Navyše, tie dve či tri chýbajúce čísla, ktoré pre neho niečo znamenali a ktoré vedel ešte stále spamäti, už nikto nedvíhal.

Okolo deviatej ráno zazvonil telefón. Práve sa prebudil.

– Pán Daragane? Gilles Ottolini.

Hlas sa mu dnes zdal menej agresívny.

– Včerašok ma veľmi mrzí... uvedomil som si, že som vás nemiestne obťažoval...

Tón bol zdvorilý, až úctivý. Žiadne hmyzie dobiedzanie, ktoré Daragana tak dráždilo.

– Včera... chcel som sa za vami rozbehnúť... Odišli ste tak náhle...

Nastalo ticho. Ale už nie hrozivé.

– Viete, čítal som niektoré vaše knihy. A najmä *Temné leto*³.

Temné leto. Niekoľko sekúnd mu trvalo, kým si uvedomil, že tak sa naozaj volá román, ktorý napísal, kedysi dávno. Jeho prvá kniha. Bolo to také vzdialené...

– *Temné leto* som si úplne zamiloval. To meno z vášho adresára, o ktorom sme hovorili... Torstel... použili ste ho práve v nej.

Daragane si na to vôbec nespomínal. Mimochodom, ani na zvyšok knihy.

– Ste si tým istý?